

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس
دوره کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عرب

کمیته تخصصی زبان و ادبیات عرب
گروه علوم انسانی

مستصوب پنجاه و سومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی
مورخ ۶۵/۴/۲۶

(بسم الله الرحمن الرحيم) برنامه آموزشی

دوره کارشناسی ارشد زبان و ادبیات زبان عرب
مصوب پنجاه و سومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

گروه : علوم انسانی (۱۰۰۰)
کمیته : زبان و ادبیات عرب (۰۰۰۰)
رشته : زبان و ادبیات عرب (۰۰۲۰)
دوره : کارشناسی ارشد (۰۰۰۲)

شورای عالی برنامه ریزی در پنجاه و سومین جلسه مورخ ۴/۲۶ / ۶۵ براساس طرح دوره کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عرب که توسط کمیته تخصصی زبان و ادبیات عرب گروه علوم انسانی شورای عالی برنامه ریزی تهیه شده و به تأیید این گروه رسیده است برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی ، برنامه ، سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرد و مقررید ارد :

ماده ۱- برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عرب از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجرا است .

الف: دانشگاهها و موسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی

اداره میشوند

ب : موسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و براساس قوانین تاسیس میشوند .

ج : موسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاصی تشکیل میشوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند .

ماده ۲- از تاریخ ۴/۲۶ / ۶۵ کلیه دوره های آموزشی و برنامه های مشابه موسسات آموزشی در زمینه زبان و ادبیات عرب در همه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی مذکور در ماده ۱ منسوخ میشوند و دانشگاهها و موسسات آموزش عالی یاد شده مطابق مقررات میتوانند این دوره را دایر و برنامه جدید را اجرا نمایند .

ماده ۳- مشخصات کلی و برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات عرب در ۳ فصل جهت اجرا به وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ میشود.

رای صادره پنجاه و سومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۶ در مورد برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عرب

۱- برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عرب که از طرف کمیته علوم انسانی پیشنهاد شده بود در پنجاه و سومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۶ مورد بررسی قرار گرفت و به اتفاق آراء به تصویب رسید.

۲- برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عرب از تاریخ تصویب قابل اجرا است.

رای صادره پنجاه و سومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۶ در مورد تصویب برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عرب صحیح است به مورد اجرا گذاشته شود.

دکتر محمد فرهادی

رئیس شورای عالی برنامه ریزی

معاونت آموزش عالی
معاونت برنامه ریزی

رونوشت : به معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی جهت اجرا ابلاغ میشود.

سید محمد کاظم نائینی

دبیر شورای عالی برنامه ریزی

فهرست دروس اصلی

پیشنیاز یا زمان ارائه درس	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	عملی	نظری	جمع			
	۱۰۲	—	۱۰۲	۳	مقاله نهی و محاصره	۱
	—	۳۴	۳۴	۲	تاریخ ادبیات از دوره جاهلی تا پایان اموی	۲
	—	۳۴	۳۴	۲	متون نظم و نثر دوره جاهلی تا پایان اموی	۳
	—	۳۴	۳۴	۲	متون علمی اسلامی (۱)	۴
	—	۵۱	۵۱	۳	صرف و نحو (۱)	۵
	—	۳۴	۳۴	۲	تاریخ ادبیات از سقوط بغداد تا دوره معاصر	۶
	—	۳۴	۳۴	۲	متون نظم و نثر از سقوط بغداد تا دوره معاصر	۷
	۳۳۶	—	۱۳۶	۴	رساله	۸
صرف و نحو (۱)	—	۵۱	۵۱	۳	صرف و نحو (۲)	۹
	—	۵۱	۵۱	۳	معانی و بیان و بدیع	۱۰
	—	۳۴	۳۴	۲	تاریخ ادبیات از دوره عباس تا سقوط بغداد	۱۱
	—	۳۴	۳۴	۲	متون نظم و نثر از دوره عباس تا سقوط بغداد	۱۲
	۶۸	—	۶۸	۲	روش تحقیق و سمینار مسائل علمی مربوط به رشته مربوطه	۱۳
متون علمی اسلامی (۱)	—	۳۴	۳۴	۲	متون علمی اسلامی (۲)	۱۴
	—	۳۴	۳۴	۲	تاریخ ادبیات دوره معاصر	۱۵
	—	۳۴	۳۴	۲	متون نظم و نثر دوره معاصر	۱۶
				۳۸	جمع	

دروس دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته زبان و ادبیات عربی
برحسب نیمسال (نیمسال اول - سال اول)

=====

تعداد واحد	نام درس
۳	مقاله نویسی و محاضره
۲	تاریخ ادبیات دوره جاهلی تا پایان اموی
۲	متون نظم و نثر دوره جاهلی تا پایان اموی
۲	متون طبری اسلامی (۱)
<hr/>	
۹	

نیمسال دوم سال اول

۳	صرف و نحو (۱)
۳	معانی و بیان و بدیع
۲	تاریخ ادبیات از دوره عباسی تا سقوط بغداد
۲	متون نظم و نثر از دوره عباسی تا سقوط بغداد
<hr/>	
۱۰	

د روس دوره کارشناسی ارشد ناپهوسته برحسب نیمسال۱

نیمسال اول سال دوم

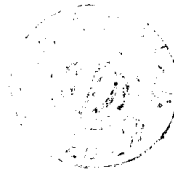
=====

تعداد واحد =====	نیمام درس =====
۳	صرف و نحو (۲)
۲	تاریخ ادبیات از سقوط بغداد تا دوره معاصر
۲	متون نظم و نثر از سقوط بغداد تا دوره معاصر
۲	روش تحقیق و سمینار مسائل علمی مربوط به رشته مربوطه
<hr/>	
۹	جمع

نیمسال دوم سال دوم

=====

۴	رساله
۲	متون علمی اسلامی (۲)
۲	تاریخ ادبیات دوره معاصر
۲	متون نظم و نثر دوره معاصر
<hr/>	
۱۰	جمع

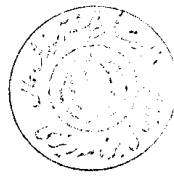

کتابها و مراجع کارشناسی ارشد ناپیوسته ، زبان و ادبیات عربی

تالیف	نام کتاب
مصطفی صادق رافعی	۱- وحی القلم
قلقشندی	۲- صبح الاضی
طه حسن	۳- الایام
مفلوطی	۴- نظرات
مفلوطی	۵- مبررات
دکتر شوقی ضیف	۶- تاریخ ادبیات
بروکلمان	۷- تاریخ ادبیات عرب
حنالفاخوری	۸- تاریخ ادبیات عرب
جرجی زیدان	۹- تاریخ ادبیات
فواد افرام البستانی	۱۰- مجانبی الحدیث
فواد افرام البستانی	۱۱- شعراء النصاراییه
کردطی بیک	۱۲- رسائل البلغاء
طبرسی	۱۳- مجمع البیان
شیخ طوسی	۱۴- تبیان
بیضاوی	۱۵- تفسیر
	۱۶- شرح ابن قییل
	۱۷- سیوطی
	۱۸- مغنی اللیب
	۱۹- شذور الذهب
	۲۰- ارضح المسالك
	۲۱- مختصر
	۲۲- جواهر البلاغه
	۲۳- اسرار البلاغه
ابن هشام	
ابن هشام	
ابن هشام	
تفتازانی	
احمد هاشمی	
جرجانی	

زخشري	٢٤- اساس البلاغه
اساده بن منقذ	٢٥- نقد الشعر
ابوالفرج اصبهاني	٢٦- الافانسي
ابن حديره	٢٧- قد الفريد
ابن خلدون	٢٨- وفيات الايمان
جاحظ	٢٩- البيان والتبيين
ابوالفداء	٣٠- تاريخ مختصر
ابن خلدون	٣١- مقدمه ابن خلدون
سيوطي	٣٢- الاتقان في علوم القرآن
ابوحيان توحيدى	٣٣- القابسات
علامه طباطبائي	٣٤- البدايه والحكمه
مرد صوقي	٣٥- تاريخ ادبيات عربى
قالى شكري	٣٦- توره الفكرى ادبنا الحديث
نازك الملائكه	٣٧- قضايا الشعر المعاصر
حناء الفاخورى	٣٨- الجديد فى الادب العربى
دكتور محمد الكريم الاشتىز	٣٩- معالم فى النقد العربى

سرفصل د یوس دوره کارشناسی ارشد
زبان و ادبیات عربی

مقاله نویسی و محاضره

تعداد واحد : ۳

نوع واحد : علمی

پیش نیاز :

هدف : آمادگی دانشجویان برای نویسندگی و ترسیم در زمینه های مختلف ادبی - سیاسی - اقتصادی و غیره در سطح عالی .

سرفصل دروس :

در هر جلسه استاد موظف است موضوعی متناسب از کتابهای مذکور برای دانشجویان جهت نویسندگی و بحث و نقد تعیین کند و دانشجویان هم با نوشتن این بخشها به زبان عربی و ارائه آنها به استاد مربوط به قدرت نویسندگی خود بیافزایند .

منابع درس :

منبع اصلی : عبرات و نظرات منفلوطی و مانند اینها

منبع فرعی :

کتابی از عقاد - طه حسین - منفلوطی و خواندن مقالات علمی در مجلات و روزنامه های ادبی و سیاسی و غیره

تاریخ ادبیات از دوره جاهلی تا پایان اموی

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشیناز :

هدف : آشنائی با اوضاع سیاسی و اجتماعی و ادبی این دوره و شناخت انواع شعرونثر در این دوره و آشنائی با تحولات و حوادث تاریخی و علل پیدایش و تاثیر آنها در آثار منثور و منظوم عصر جاهلی تا پایان عصر اموی .

سرفصل دروس :

تعریف تاریخ ادبیات - تقسیمات تاریخ ادبیات ، جزیره العرب و تاریخ قدیم آن - حکومت‌های عربی در شمال (فسانیهها - مذرها کنده)

احوال دوره جاهلیت (زندگی - دانشها - دین)
روایت شعر جاهلی - مهمترین منابع شعر جاهلی - شرح حال و بررسی شعرا حبان معلقات شعر صعلک - نثر دوره جاهلی - ظهور اسلام - تاثیر قرآن و حدیث - شعر در عصر پیغمبر (ص) و خلفای راشدین - شعرای مخضرم - نثر و تطور آن - خطابه - مراکز شعر در دوره بنی امیه - تاثیرات عمومی در شعرو شعرا - شاعران سیاست - شاعران شیعی - شاعران خوارج و بنی امیه - نویسندگی و نویسندگی دواوین و غیره .

منابع درس :

منبع اصلی : تاریخ ادبیات دکتر شوقی ضیف (جلد اول و دوم)

منبع فرعی :

- ۱- تاریخ ادبیات بروکلیمان
- ۲- تاریخ ادبیات حنا الفاخوری
- ۳- تاریخ ادبیات جرجی زیدان

متون نظم و نثر دوره جاهلی تا پایان اموی

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشیناز :

هدف : آشنائی با آثار منثور و منظوم این دوره و تبحر در اصطلاحات

و ترکیبات شعر و نثر این دوره .

سرفصل دروس :

معلقات سبع - نثر کهنه - بررسی ادبی و اعجاز و تزیینات

لا اقل ده سوره از قرآن کریم - ده خطبه از نهج البلاغه - شعر

صعالبک - شعری از ابن ربیع - شاعران عذری - شاعران

زهد از قبیل ابوالاسود دینلی - شعر ذوالرمة - رجز گوینان از قبیل

عجاج - نثر عبد الحمید کاتب و غیره .

منابع درس :

منبع اصلی :

۱- مجامع الحدیثه (جلد اول)

۲- قرآن کریم

۳- نهج البلاغه

منبع فرعی :

۱- مجامع الادب

۲- شعراء النصرانیة تألیف بستانی

۳- جمهوره خطب العرب

۴- رسائل البلغاء - کرد علی پناه

متون علمی اسلامی (۱)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز:

هدف: آشنائی با اصطلاحات و شیوه نثر فنی و علمی نویسندگان اسلامی

سرفصل دروس:

مطالعه و بررسی دقیق لا اقل چهار سوره طولانی

منابع درس:

منبع اصلی:

مجمع البیان تألیف طبرسی

منبع فرعی:

تفسیر بیضاوی - تبیان شیخ طوسی *

صرف و نحو (۱)

تعداد واحد : ۳

نوع واحد : نظری

پیشیاز :

هدف : فراگرفتن یکدوره صرف و نحو در سطح عالی *

سرفصل دروس :

کلمه و کلام - علامت اسم و فعل - معرب و مبنی - انواع اعراب
اعراب اسماءسته - اعراب اسم غیر منصرف - اقسام معرفه - مبتدا
و خبر - افعال ناقصه - حروف مشبّه به لیس - افعال مقاربه -
ان واخوات آن - افعال قلوب - الاشتغال - تنازع - مفعول
مطلق - مفعول لاجله - مفعول فیه - مفعول معه - استثناء -
حال - تمییز *

منابع درس :

منبع اصلی :

شرح ابن عقیل

منبع فرعی :

۱- سیوطی

۲- مغلی السبیب

۳- شذ ورا لذهب

۴- اوضح السالك

تاریخ ادبیات از سقوط بغداد تا دوره معاصر

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز:

هدف: بررسی اوضاع سیاسی و اجتماعی ادبی

این دوره و آشنائی با سبکهای مختلف

شعرونثر این دوره

سرفصل دروس:

بررسی دولتهای متعدد ترك — دولتهای ممالک و عثمانی

دولت بنی احمد در اندلس — لغت و زبان تخاطب — خطابه —

بررسی خط و خطاطان — کتابت رسائل

منابع درس:

منبع اصلی:

۱- تاریخ ادبیات حنا الفخوری

۲- تاریخ ادبیات بروکلان

منبع فرعی:

۱- تاریخ ادبیات جرجی زیدان

متون نظم و نثر از سقوط بغداد تا دوره معاصر

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشیناز:

هدف : آشنائی با متون نظم و نثر این دوره •

سرفصل درس :

قرائت آثار نویسندگان از قبیل : ابن خلدون • سیوطی - ابن حجر
عسقلانی - شهاب خفاجی - سعد الدین تفتازانی و قرائت و
بررسی شاعرانی از قبیل : جمال الدین ابن نباته مصری - شهاب
ظریف - بوصیری - ابوبکر بن حجه - صفی الدین حلّسی -
فخرالدین بن مکاس - ابن هسانی اندلسی - ابن زیدون - ابن
عذارى مراکشى •

منابع درس :

منبع اصلی :

المجانی الحدیثه (جلد ۴ و ۵)

منبع فرعی :

وفیات الاعیان - مقدمه ابن خلدون - الاتقان
فی علوم القرآن

رساله

تعداد واحد : ۴

نوع واحد : علمی

پیشنیاز:

هدف: تحقیق و تتبع در یکی از موضوعات ادبیات عربی و معارف اسلامی *

سرفصل دروس:

دانشجو در نیمسال اول یادوم سال دوم با تصویب گروه آموزشی در یکی از موضوعات زبان و ادبیات عربی موضوعی را با راهنمایی یک استاد انتخاب مینماید. این رساله از ۱۰۰ صفحه تحقیقی همراه با منابع و ماخذ لازم کمتر نخواهد بود و تشکیل جلسه دفاع با حضور استاد راهنما و استاد مشاور و یک نفر که قبلاً "از طرف گروه آموزشی تعیین شده اند الزامی است. حد اکثر مدت لازم برای گذراندن رساله زمانی است که از طرف شورای انقلاب فرهنگی برای این امر در نظر گرفته شده است و حداقل مدت یک نیمسال خواهد بود *

صرف ونحو (۲)

تعداد واحد : ۳

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : فراگرفتن یکدوره صرف ونحو در سطح عالی *

سرفصل دروس :

حروف جر - اضافه - اعمال مصدر - افعال اسم فاعل -
اعمال صیغه مبالغه - اعمال صیغه مبالغه - اعمال اسم مفعول -
ابنیه مصدر - صیغه مشبیه - تعجب - افعال مدح و ذم - افعال
التفضیل - نعمت - توكید - عطف بحروف - عطف نسق - بدل -
نداء - استغاثه - الندبه - الترخیم - اختصاص - اسمای
اصوات - اعراب فعل - تصریف - اعلال - ادغام - مقصور و معدود
تصغیر - نسبت و غیره *

منابع درس :

منبع اصلی :

جلد دوم شرح ابن عقیل

منبع فرعی :

سیوطی - مغنی - شد و رالذ هب

معانی و بیان و بدیعی

تعداد واحد : ۳

نوع واحد : نظری

پیشیناز :

هدف : تدریس یک دوره مباحث معانی و بیان در سطح عالی •

سرفصل دروس :

فصاحت و بلاغت — خبر و انشاء — اسناد خبری — احوال مسند
تا خیر المسند — تقدیم المسند — قصر — طرق قصر — فصل و وصل —
ایجاز و اطناب و مساوات — علم بیان و تعریف آن — تشبیه و اقسام آن —
حقیقت و مجاز — مجاز و اقسام آن — حقیقت و مجاز — مجاز و اقسام آن —
استعاره و اقسام آن — مراعات النظیر — توریه — جمع — تفریق و
اقسام آن — مبالغه — تاکید المدح — بمایشبه بالذم — موازنه —
قلب و دیگر محسنات بدیعی •

منابع درس :

منبع اصلی :

۱- مختصر تفتازانی

۲- جواهر البلاغه — احمد هاشمی

منبع فرعی :

۱- اسرار البلاغه — جرجانی

۲- اساس البلاغه — زمخشری

۳- دلائل الاعجاز — جرجانی

۴- تقد الشعر اسامه بن مقد

تاریخ ادبیات از دوره عباسی تا سقوط بغداد

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز:

هدف: آشنائی با اوضاع سیاسی و اجتماعی و تاریخ و سبکهای شعری و نثری این دوره و بررسی میزان و اختصاصات آثار هر یک از شاعران و نویسندگان این دوره .

سرفصل درس :

اوضاع سیاسی (دوره عباسی - سازمانهای اداری و سیاسی
علویها و خوارج) اوضاع اجتماعی (تمدن و مهمل به ثروت و اشرافیت .
شعوبیه) اوضاع فکری و ادبی - امتیازات شعری دوره عباسی اول -
بزرگان شعرا ز قبیل بشاره - ابونواس - ابوالعتاهیه - شاعران شیعی
از قبیل : سید حمیری - دعل - دیک الجن - شاعران برامکه
خطب و رسائل - بررسی نویسندگانی از قبیل : ابن مقفع - سهل
بن هارون - تسلط غلامان ترک بر حکومت - شورش زنگیان - شورش
اسماعیلیه - بررسی شاعران و نویسندگانی از قبیل : بحریری -
ابن رومی - ابن معزز - صنوبری - جاحظ - ابن قتیبه .

منابع درس :

منبع اصلی :

تاریخ الادب العربی (جلد ۳ و ۴) تالیف
دکتر شوقی صیف

متون نظم و نثر از دوره عباسی تا سقوط بغداد

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشینـاز :

هدف : آشنائی با آثار منظوم و منثور این دوره و تبحر در اصطلاحات و

عبارات شعری و نثری این دوره .

سرفصل دروس :

قزائن آثار شاعرانی از قبیل بشار - ابونواس - ابوالعتاهیه - شاعران
شیعی از قبیل - سید اسماعیل حمیری - منصور نمری - دعبل -
دیک الجن - شاعران برامکه از قبیل ابان عبد الحمید -
لاحقی - شعرای غزل - شعرای معتزله - رسائل دیوانی -
خطب و مواظ و آثار نویسندگان از قبیل : ابن مقفع - سهل بن
هارون - و شعر شاعرانی از قبیل هتیری - منتبی - ابوتمام - صنوبری
و آثار نویسندگان از قبیل : ابراهیم صولی - جاحظ - ابن قتیبه
- سعید بن حمید - و نظایر آنها .

منابع درس :

منبع اصلی :

مجانى الحدیثه (جلد سوم) تالیف البستانی

منبع فرعی :

۱- الاغانى

۲- مجانى الادب

۳- عقد الفرید

۴- محاضرات الادبیا * تالیف راغب اصفهانی

روش تحقیق و سمینا رسائل علمی مربوط به رشته مربوطه

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : عملی

پیشنیاز :

هدف : مطالعه و تحقیق درباره موضوعات مربوط به ادبیات عربی و معارف اسلامی *

سرفصل دروس :

دانشجو موضوعی را برای سمینار تحت نظارت یکی از استادان —
متخصص معین میکند و در پایان نیمسال در جلسه مخصوصی
با حضور دانشجویان موضوع مورد تحقیق خود را ارائه میدهد *

متون علمی اسلامی (۲)

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز:

هدف: آشنائی با مصطلحات علمی و فنی متون اسلامی.

سرفصل دروس:

قرائت برگزیده ای از متون مذکور از یک نیمسال

منابع درس:

منبع اصلی:

۱- المقابسات ابو حیان توحیدی

۲- الاعلام بمناقب الاسلام عامری

منبع فرعی:

۱- مجمع البیان طبرسی

۲- البدایه والحکمه علامه طباطبائی

تاریخ ادبیات دوره معاصر

تعداد واحد : ۳

نوع واحد : نظری

پیشیناز:

هدف : آشنائی با تحولات فکری و سیاسی و ادبی این دوره و بررسی آثار شعرا و نویسندگان معاصر.

سرفصل دروس :

انگیزه های سیاسی و اجتماعی و ادبی دوره نهضت - اثرمیهنهای
اعزامی از اروپا - اثر جامع الازهر - اثر سوریه‌ها در نهضت - تأثیر
روزنامه های عربی در مصر و شام و ترکیه - خطابه ، کتابت - تدوین
و ترجمه - بررسی آثار نویسندگان و شاعران عصر - سوریه - عراق -
لبنان - فلسطین - الجزایر - تونس .

منابع درس :

منبع اصلی :

- ۱- تاریخ ادبیات عربی تألیف عمرد سوقی
- ۲- ثورة الفكر فی ادبنا الحدیث از غالی شگری

منبع فرعی :

- ۲- تاریخ ادبیات جرجی زهدان
- ۲- قضايا الشعر المعاصر نازک الملائکه

متون نظم و نثر دوره معاصر

تعداد واحد : ۲

نوع واحد : نظری

پیشنیاز :

هدف : آشنائی با مصطلحات و تراکیب و عبارات آثار شاعران و نویسندگان معاصر.

سرفصل دروس :

قرائت آثاری از نویسندگان معاصر از قبیل : عبدالله بك زهدی —
عبدالله فکری — علی مبارک — محمد عبده —
جمال الدین اسدآبادی — منفلوطی — طنز حسین — مصطفی
صادق رافعی و غیره — و قرائت شعر شاعرانی از قبیل : شعرای
مہجر — حافظ ابراهیم — احمد شوقی — زهاوی — شاپوری —
علال فاسی — محمد مهدی بصیر ، شعرای فلسطین

منابع درس :

منبع اصلی :

- ۱- الجدید فی الادب العربی حنا الفاخوری
  - ۲- الشعراء المہجری
- دکتر عبد الکریم اشتر

منبع فرعی :

- ۱- معالم فی النقد العربی الحدیث تالیف دکتر عبد الکریم اشتر
- ۲- دواوین و آثار شاعران و نویسندگان معاصر

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بسم تعالی

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۳/۲۶۶۳

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویمان شاغل به تحصیل می‌توانند بر اساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی مؤسسه ذی ربط و با رعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
  - ۲-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
  - ۲-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدها در دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
  - ۲-۳: آن دسته از دانشجویانی که در شمول بند ۲-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
    - الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجوی، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.
    - ب: در سبب‌های جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سبب‌ها قبلاً گذرانده است، بر اساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.
    - ج: گذراندن سبب‌های از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن دروس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
    - د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کلیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۶/۲۰ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مقرر در جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد تصحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد تقی چاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و

معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و

رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری اصلاح نصاب.

سید محمد کاظم نائینی

رئیس هیأت عالی برنامه ریزی

جمهوری اسلامی ایران
دانشگاه فرهنگستان آموزش عالی

بسم الله

تاریخ: ۱۳۷۲/۱۱/۲۴

شماره: ۲۳/۲۶۴۹

پیوست

حداقل و حداکثر واحدهای درسی در مقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۲/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۲/۱۱/۹)

شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری روی برنامههای آموزشی، حذف، دروس ناموفق و واحدهای غیر ضرور و ادغام شاخهها در بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردند.

- ۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
- ۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۲۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)
- ۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد
- ۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۲۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختصاص به پایان نامه دارد).
- ۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد
- ۶- دورههای دکتری Ph. D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۲۰ واحد میتواند اختصاص به رساله داشته باشد).

در اینصورت:

الف: گروههای برنامه ریزی موظف اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضرور، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب: این تقلیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۲-۷۳ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج: دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۲ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، در این صورت تطبیق واحدها و دروس با برنامههای جدید حسب مورد برعهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحمیلات تکمیلی مؤسسه ذیربط است.

رای صادره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقلیل واحدهای درسی در مقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به هر حال اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد مرزهاشمی کلیایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم نائینی

دبیر شورای عالی برنامه ریزی

۲۱۹